

OBRTNIKI - DELODAJALCI

Delavce ima manj kot polovica slovenskih obrtnikov, število zaposlenih v obrti pa vztrajno raste

Dolga leta je veljalo, da je v poprečni obrtni delavnici v Sloveniji manj kot en zaposlen. Ta številka se zadnjih petnajst let vztrajno vzepe; konec leta 2008 je bilo v poprečni obrtni delavnici že 2,3 zaposlenega delavca (brez lastnika). Skupaj so obrtniki zaposlovali 115.000 delavcev, vendar ne vsi: delavce je imelo le 22.858 obrtnikov ali 44,8 % vseh, ostali so delali sami. Več kot polovica obrtnikov torej sploh nima nobenega zaposlenega, večjih delodajalcev pa je le nekaj odstotkov. Dve tretjini tistih, ki so zaposlovali, je imelo le od enega do treh delavcev, od 10 do 50 pa le slabih deset odstotkov (2.480 ali manj kot 5 % vseh obratov). Več kot 50 zaposlenih je imelo le 113 obratov (0,2 % vseh).

Včasih je bilo drugače

Čeprav niso visoke, pa so danes številke o zaposlenih v obrti povsem neprimerljive s tistimi v prejšnjem sistemu, ki se je končal s slovensko

ZDODS
(posvetovanje v Radencih)

osamosvojitvijo. Število delavcev, ki jih je takrat lahko zaposlil obrtnik, je bilo dolgo omejeno z zakonom, sprva na tri, nato na pet delavcev. Od začetka osemdesetih let se je meja dovoljenega števila začela dvigovati, saj je tudi v takratni politiki prevladalo spoznanje, da obrtniki državi kot "kapitalisti" niso nevarni, temveč ji lahko koristijo tudi pri zaposlovanju. Dovoljeno število zaposlenih so sprva dvignili na deset, nato pa na dvajset - če je to dovolil pristojen upravni organ, pa je lahko obrtnik zaposlil tudi več delavcev. To je praktično pomenilo, da od leta 1988 omejitev glede zaposlovanja praktično ni bilo več.

Odnose med delodajalci (obrniki) in delojemalci je strogo nadzoroval sindikat kot podaljšana roka oblasti. Zaradi značilnega gledanja na zasebnitvo so za obrtnike ves čas veljali ostrejši pogoji kot za ostalo gospodarstvo - ves čas, na primer, je branžna kolektivna pogodba delavcem pri obrtnikih določala višje najnižje dovoljene plače.

Da bi se obrtniki lažje kosali s sindikatom, se je obrtniška organizacija organizirala tudi na delovnopravnem področju. Sprva je imela odbor za dogovarjanje o kolektivnih pogodbah, ki se je trudil obrtnikom zagotoviti enakopravnejša izhodišča; dolga leta ga je - s tem pa tudi vsa pogajanja s sindikatom delavcev obrti - vodil obrtnik **Franc Ambrož** iz Maribora, nasledil pa ga je prav tako Mariborčan **Janez Šaupperl**.

Začetek socialnega dialoga

Tržno gospodarstvo, demokratičen družbeni sistem, drugačna vloga sindikatov, države in še veliko drugega je povzročilo, da je dogovarjanje o kolektivnih pogodbah postajalo vse bolj realno, po drugi strani pa tudi odprto. Leta 1994 se je tudi v Sloveniji začel socialni dialog, v katerem nastopajo delodajalci, delojemalci in vlada, kateri različna mnenja se krešejo v Ekonomsko-socialnem svetu. Obrtna zbornica je stalna udeleženka pogajanj v okviru socialnega dialoga (je torej socialni partner). Skupaj z Združenjem delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije, ki kot samostojna delodajalska organizacija deluje pod njenim okriljem, sta v Ekonomsko-socialnem svetu zelo aktivna in se učinkovito potegujeta za interese obrtnikov-delodajalcev. V teh pogajanjih zagovarjata

stališče, da se obrtniki še kako dobro zavedajo dejstva, da je najboljši delavec dobro plačan delavec - toda v okvirih, ki jih dopuščajo razmere na trgu, splošna gospodarska učinkovitost, obremenitve države do delodajalcev in številni drugi momenti!

Marca 2002 je obrtna zbornica za leto dni prevzela predsedovanje temu krovnemu organu socialnega dialoga med vlado, delodajalci in delojemalci; to odgovorno naloga so zaupali takratnemu predsedniku OZS **Mihi Grah**, ki je enoletno vodenje prevzel prav v času sprejemanja nove delovne zakonodaje (Zakon o delovnih razmerjih je bil sprejet aprila 2002).

Delodajalsko združenje obrti

Vse zahtevnejša in obsežnejša delodajalska problematika je v začetku leta 1994 delodajalce v obrti vzpodbudila, da so ustanovili združenje OGIŠTA (začetnice besed obrt, gostinstvo, intelektualne storitve, trgovina, turizem in avtoprevoznitvo). Leta 1997 se je združenje preimenovalo v Združenje delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije (ZDODS), to pa leta 2008 v Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije. Poslanstvo združenja pa je ostalo nespremenjeno – v dialogu z vlado in sindikati odločno zastopati interese svojih članov iz vrst obrtnikov. Ti interesi so jasni: olajšati poslovanje delodajalcev v obrti, ki jim prezahtevne obveznosti do zaposlenih jemljejo konkurenčno sposobnost.

Prvi predsednik združenja je bil **Dare Stojan** iz Ljubljane, leta 2006 pa ga je nasledil **Milan Škapin** in Sežane. Združenje od ustanovitve sodeluje tako pri ustvarjanju delovnopravne zakonodaje, kot tudi v pogajanjih glede politike plač in v kolektivnem dogovarjanju. Skupaj z OZS sodeluje na sejah ekonomsko socialnega sveta, ki je najvišji organ socialnega dialoga v Sloveniji, in je sopodpisnik vseh pomembnih dogovorov oziroma sporazumov na državni ravni, na primer o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, o politiki plač, splošne

kolektivne pogodbe itd. Skupaj z obrtno zbornico je združenje aktivno sodelovalo tudi pri pogajanjih o povsem novi kolektivni pogodbi za obrt in podjetništvo, ki je za male delodajalce ugodnejša od prejšnje. Sprejeta je bila sredi leta 2008, velja pa od avgusta 2009. Predstavniki združenja so vključeni tudi v številne institucije oziroma organe, na primer v upravne odbore zavodov za zaposlovanje in za pokojninsko ter invalidsko zavarovanje itd. Na ravni Evropske unije pa aktivno sodeluje v evropskem ekonomsko socialnem odboru v Bruslju in v posvetovalnih odborih Evropske komisije; tam slovenske male delodajalce zastopa Dare Stojan.

Združenje upravljajo člani sami; skupščino vodi **Janez Šauperl**. Deluje pa tudi večje število regijskih odborov. Že od leta 2000 pripravlja združenje vsako leto dvodnevni posvet in razne delavnice, seminarje in okrogle mize, na katerih skuša obsežno in zahtevno problematiko delodajalcev približati slehernemu članu in širši javnosti.

Kot člani širše družine

K sreči pa odnosi med delodajalci in delavci niso tako "nabrušeni", kot so med delodajalsko organizacijo in sindikati. Veliko slovenskih obrtnikov ima iste delavce že dolga leta, nekateri celo od samega začetka; večina jih tudi ob letošnji krizi ni odpuščala. V takšnih delavnicah so odnosi - s sindikatom ali brez njega - praviloma zelo dobri, celo zgledni. Obrtniki se še predobro zavedajo svojih dolžnosti in zaposlenim pogosto zagotavljajo tudi več, kot bi morali po črki zakona. V takšnih delavnicah so delavci že kar nekako člani širše obrtnikove družine, saj se tako oni kot njihov delodajalec zavedajo koristi, ki jih imajo od skupnega dela. Takšnih zglednih primerov je v slovenski obrti zagotovo več kot onih, ki zaradi neurejenosti odnosov, za katere pa so ponavadi krivi tako obrtniki kot tudi sami delavci, kličejo po sindikalnem razsojanju in zbujejo pozornost javnosti.

Dare Stojan, predsednik Združenja delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije od 1994 do

Milan Škapin vodi delodajalsko združenje obrtnikov in podjetnikov od leta 2006

Janez Šauperl, predsednik skupščine Združenja delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije

Svečana skupščina ob deseti obletnici Združenja delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije (Brdo pri Kranju, 23. junija 2004)